

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion audiovisuaalisesta keskuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan valtion audiovisuaalinen keskus voisi osallistua audiovisuaalisen oppimateriaalin

tuottamiseen, jollei tarpeellista oppimateriaalia ole muutoin saatavissa.

Lainmuutos ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1982.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja muutosehdotus

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi valtion audiovisuaalisesta keskuksesta (113/1975 II vp.) ehdotettiin, että tämän valtakunnallisen keskuksen tehtävänä olisi muun ohella hoitaa audiovisuaalisen oppimateriaalin tuottamiseen liittyviä, asetuksella tarkemmin säädettyjä tehtäviä. Keskuksen omaa oppimateriaalin tuotantotoimintaa perusteltiin erityisesti kielellisten vähemmistöjen, vammaisten ja ammatillisen koulutuksen suppeiden koulutusalojen mutta myös opetussuunnitelmiin liittyvän asiallisen audiovisuaalisen oppimateriaalin riittämättömyydellä tai suoranaisella puutteella. Eduskunta kuitenkin katsoi (sivistysvaliokunnan mietintö 6/1975 II vp.), että koska alan keskusvirastojen, kouluhallituksen ja ammattikasvatushallituksen keskeisenä tehtävänä on huolehtia toisiinsa kiinteästi liittyvistä opetussuunnitelma-, oppimäärä-, opetusmenetelmä- ja oppimateriaalikysymyksistä, ei ole tarkoituksenmukaista erottaa tarvittavan erityisoppimateriaalin tuottamista keskusvirastoista erillisen valtion laitoksen hoidettavaksi. Eduskunnan mielestä edellä mainittujen erityisryhmien oppimateriaalikysymykset

voidaan yksinkertaisemmin ratkaista varaamalla riittävä määräraha keskusvirastojen käytettäväksi tarvittavan oppimateriaalituotannon avustamiseen.

Se seikka, ettei valtion audiovisuaalisella keskuksella ole lakisääteisesti rajoitettua oikeutta osallistua audiovisuaaliseen oppimateriaalin tuottamiseen, aiheuttaa monia epäkoh-
tia. Keskuksen mahdollisuudet vaikuttaa tarpeellisen oppimateriaalin tuotantoon ovat heikommat kuin sen edeltäjän valtion opetus-elokuvatoimikunnan, jolla oli mahdollisuus myös tuotannolliseen toimintaan. Toimikunta osallistuikin aikanaan kotimaisten opetuselokuvi-
en tuottamiseen ja audiovisuaalisen oppimateriaalin kansainväliseen yhteistuotantoon. Nyt kotimainen opetuselokuvatuotanto on käytännöllisesti katsoen lakannut lähes kokonaan ja kansainvälinen yhteistyö vaikeutunut. Opetuselokuvatoimikunnan tuottamat elokuvat olivat tarkoitettut lähinnä erilaisille pienryhmille ja opettajankoulutukseen. Tällaisesta aineistosta on jatkuvasti ollut suuri puute, koska kotimainen opetuselokuvatuotanto on yleensäkin taloudellisesti kannattamatonta. Muissa pohjoismaissa valtion audiovisuaalista keskusta vastaavalla laitoksella on oikeus opetuselokuvatuotantoon.

Audiovisuaalisen oppimateriaalin tarve on nykyisin suuri. Sen kysynnän lisääntymiseen ovat vaikuttaneet muun muassa eri kouluasteiden ja aikuiskoulutuksen opetussuunnitelmien uudistaminen, opettajankoulutuksen kehittyminen, oppilaitosten välinekannan parantaminen ja audiovisuaalisen oppimateriaalin jakelun tehostuminen. Nykyinen audiovisuaalisen materiaalin tuotanto-organisaatio ei pysty määrällisesti eikä laadullisesti riittävästi tyydyttämään kyseessä olevan oppimateriaalin tarvetta. Tämä koskee erityisesti opetuselokuviin tuotantoa sekä erityisopetuksen, kielellisten vähemmistöjen ja ammatillisen opetuksen muuta oppimateriaalia. Tuottamisen esteenä ovat kalliit yksikkökustannukset, jotka johtuvat pienestä levikistä. Tuotanto kaupallisessa mielessä ei yleensä kannata. Opetusalan keskusvirastoille audiovisuaalisen oppimateriaalin tuotannon järjestäminen on vaikeata, koska se vaatii alan ammattihenkilökuntaa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että valtion audiovisuaalisesta keskuksista annettuun lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtion audiovisuaalinen keskus voisi osallistua audiovisuaalisen oppimateriaalin tuottamiseen. Edellytyksenä olisi, ettei tarpeellista oppimateriaalia ole muutoin saatavissa. Säännös ehdotetaan sijoitettavaksi uutena 2 momenttina lain 2 §:ään. Tarkoitus on, ettei keskus perusta omia laboratorioita oppimateriaalin tuottamista varten. Nykyisten tuottajien toimintoihin valtion audiovisuaalisen keskuksen tuotannollinen toiminta ei merkittävästi vaikuttaisi, koska keskus keskittyisi tuottamaan audiovisuaalista oppimateriaalia, jota muutoin ei ole saatavissa.

2. Asian valmistelu

Useat tahot olivat esittäneet opetusministeriölle, että valtion audiovisuaalisen keskuksen tehtävänä tulisi olla myös audiovisuaalisen oppimateriaalin tuottaminen. Sen vuoksi ministeriö asetti 20 päivänä marraskuuta 1980 valtion av-keskustyöryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mainitun keskuksen edellytykset ja mahdollisuudet tuottaa audiovisuaalista oppimateriaalia sekä laatia ehdotus mahdollisesti tarvittavaksi lainsäädännöksi. Muistiossaan työryhmä

ehdotti, että valtion audiovisuaaliselle keskukselle annettaisiin myös audiovisuaalisen oppimateriaalin tuotantoon liittyviä tehtäviä.

Muistion johdosta ovat antaneet lausunnon valtiovarainministeriö, työvoimaministeriö, kouluhallitus, ammattikasvatushallitus, Suomen Kaupunkiliitto, Suomen Kunnallisliitto, Finlands svenska kommunförbund, Helsingin yliopisto, valtion painatuskeskus, Oy Yleisradio Ab, valtion audiovisuaalinen keskus, Suomen elokuvatuottajat r.y., Suomen Kustannusyhdistys r.y., Opettajien Ammattijärjestö, Opettajien Yhteisjärjestö ja Oppikirjantekijät r.y. Neljä viimeksi mainittua ovat suhtautuneet ehdotukseen kielteisesti, mutta muut lausunnonantajat myönteisesti. Valtiovarainministeriö on kuitenkin katsonut, että oppimateriaalin tuottaminen tulisi rajoittaa sellaiseen materiaaliin, mitä ei ole muutoin saatavissa. Samansuuntaiset ovat myös kouluhallituksen ja kuntien keskusjärjestöjen lausunnot. Lisäksi valtiovarainministeriö on katsonut, ettei oppimateriaalin tuottaminen saisi aiheuttaa tarvetta oleellisesti lisätä henkilöstöä. Ammattikasvatushallituksen mielestä työryhmän ehdotukset kaipaavat vielä lisäselvityksiä.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset sekä lain voimaantulo

Lainmuutoksessa edellytetty tuotantotoiminta ei aiheuta välittömiä kustannuksia. Se voidaan käynnistää audiovisuaalisen keskuksen nykyisellä henkilökunnalla ja nykyisten määrärahojen puitteissa. Lakiehdotuksessa tarkoitetun audiovisuaalisen oppimateriaalin tarpeen lisääntyessä voidaan tuotannon laajentamisesta ja sen mahdollisesti aiheuttamista lisäkustannuksista päättää seuraavina vuosina valtion tulo- ja menoarvioesityksen käsittelyn yhteydessä. Yleensä audiovisuaalisen oppimateriaalin myyntihinta kattaa tuotantokustannukset. Tämä ei kuitenkaan koske opetuselokuvia.

Lainmuutos ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 1982.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**valtion audiovisuaalisesta keskuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään valtion audiovisuaalisesta keskuksista 16 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (27/76) 2 §:ään uusi näin kuuluva 2 momentti:

2 §

Audiovisuaalinen keskus voi osallistua audiovisuaalisen oppimateriaalin tuottamiseen, jollei tarpeellista oppimateriaalia ole muutoin saatavissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1982.

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri *Pär Stenbäck*

